

KLAIPĖDOS „SAULĖTEKIO“ PROGIMNAZIJOS
(Įstaigos kodas 190439674)

ELEKTRIKO SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA NR. 21

I SKYRIUS
BENDROJI DALIS

1. Elektrikui, (toliau – elektrikas) pažeidus šios instrukcijos reikalavimus, taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta drausminė, materialinė, administracinė ir baudžiamoji atsakomybė.

2. Elektriku gali dirbti asmuo, ne jaunesnis kaip 18 metų, nustatyta tvarka pasitikrinęs sveikatą, turintis atitinkamą elektros saugos kvalifikaciją (atestuotas), turintis atitinkamą pažymėjimą, suteikiantį teisę aptarnauti veikiančius elektros įrenginius.

3. Prieš pradėdamas dirbti, elektrikas turi būti išklauses įvadinį ir darbo vietoje instruktavimus.

4. Dirbdamas elektrikas privalo periodiškai tikrinti sveikatą kartą per metus.

5. Darbuotojas privalo laikytis vidaus darbo tvarkos taisyklių, saugoti savo ir nekenkti kitų darbuotojų sveikatai, mokėti saugiai dirbti, žinoti ir vykdyti šios instrukcijos, „Saugos taisyklių eksploatuojant elektros įrenginius“ reikalavimus.

6. Elektrikas privalo laikytis mašinų ir mechanizmų eksploatavimo taisyklių, nedirbti su techniškai netvarkingomis darbo priemonėmis ir pranešti apie tai direktoriui ar jo įgaliotam asmeniui.

7. Draudžiama dirbti neblaiviam ar apsvaigusiam nuo narkotikų ar toksinių medžiagų.

8. Neleisti dirbti pašaliniams asmenims.

9. Priešgaisrinės saugos reikalavimai:

9.1. vengti veiksmų, sudarančių sąlygas gaisrui kilti;

9.2. rūkyti tik tam skirtose vietose.

9.3. nepalikti be priežiūros veikiančių elektros įrengimų, jei tai nenumatyta įrenginio eksploatavimo instrukcijoje.

10. Eksploatuojant elektros įrenginius, draudžiama:

10.1. naudotis netvarkingomis rozetėmis, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga;

10.2. į vieną elektros rozetę jungti kelis didelio galingumo prietaisus, kurių elektros srovės poreikis viršija instaliacijos laidų elektros srovės pralaidumą.

11. Elektrikas privalo žinoti pirmines gaisro gesinimo priemones, jų veikimo principus, naudojimo galimybes, savo veiksmus kilus gaisrui.

12. Įvykus nelaimingam atsitikimui, būtina nukentėjusiam suteikti pirmąją medicininę pagalbą. Reikalui esant, iškviešti greitąją pagalbą tel. 112. Nukentėjusiam ar įvykį mačiusiam asmeniui reikia nedelsiant pranešti progimnazijos direktoriui ar jo įgaliotam asmeniui ir iki tyrimo pradžios išsaugoti įvykio vietą tokią, kokia ji buvo nelaimingo atsitikimo metu. Jei tai kelia pavojų aplinkinių darbuotojų gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, kurie įforminami aktu.

13. Pirmoji pagalba nukentėjus nuo elektros srovės:

13.1. pirmausia nukentėjusį reikia išlaisvinti nuo elektros srovės poveikio, t.y. atjungti įrenginį nuo elektros tinklo;

13.2. jei nukentėjęs yra aukštai, įrenginį atjungus ir atpalaidavus nukentėjusį nuo elektros srovės, jis gali nukristi. Tuo atveju reikia imtis priemonių, užtikrinančių nukentėjusio saugumą. Jei negalima pakankamai greitai atjungti įrenginio, reikia imtis priemonių nukentėjusį atpalaiduoti nuo 2 srovinių dalių, kurias jis liečia. Tai padaryti galima imant už jo sausų drabužių, bet vengiant prisiliesti prie greta esančių metalinių daiktų ir drabužiais neapdengtų nukentėjusio kūno dalių.

Įsitikinti, ar nėra rimtų sužalojimų, lūžių. Jei nukentėjęs nekvėpuoja, nereaguoja į dirgiklius, reikia skubiai daryti dirbtinį kvėpavimą ir širdies masažą. Tai daryti kol atvyks kvalifikuota medicininė pagalba.

14. Asmeninė darbo higiena:

14.1. dirbti tik tvarkingais ir švariais darbo drabužiais.

II SKYRIUS

PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

15. Pavojingi ir kenksmingi veiksniai:

15.1. elektros srovė. Paveikus elektros srovei, netenkama sąmonės, sutrinka arba nutrūksta širdies veikla bei kvėpavimas, o kartais ištinka ir staigi mirtis;

15.2. neapsaugotos besisukančios įrengimų dalys – galimi galūnių susižalojimai;

15.3. darbas aukštyje ant pakrantinių kelių, kopėčių – kritimo metu galimi kaulų lūžiai, kūno sumušimai;

15.4. netvarkinga darbo vieta, slidžios, nelygios grindys.

16. Elektrikas privalo naudotis išbandytais įrankiais su izoliuotomis rankenomis, žemikliais, naudoti darbų saugos plakatus.

III SKYRIUS

DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

17. Apsirengti tvarkingus darbo drabužius, pasiimti reikiamas darbo apsaugos priemones ir įrankius.

18. Patikrinti įrankių, prietaisų, įrengimų, kuriais numatoma dirbti, tvarkingumą.

19. Vizualiai įsitikinti ar prietaisai, įrenginiai patikimai įžeminti, ar turi apsaugas įrengimų besisukančios dalys.

20. Patikrinti darbo vietos apšvietimą.

21. Patikrinti ar yra gesintuvai ir kitos priešgaisrinės saugos priemonės.

22. Sutvarkyti darbo vietą, pašalinti nereikalingus daiktus.

23. Nustačius įrenginių, įrankių, prietaisų gedimus, pranešti direktoriui ar jo įgaliotam asmeniui ir jais nesinaudoti.

IV SKYRIUS

DARBŲ, VYKDOMŲ ELEKTROS ĮRENGINIUOSE, KATEGORIJOS

24. Vykdamas darbus veikiančiuose elektros įrenginiuose pagal nurodymus ir pavedimus, techninės priemonės, būtinos dirbančiųjų saugiam darbui užtikrinti, nustatomos išduodant nurodymą arba duodant pavedimą.

25. Techninės priemonės dirbančiųjų saugiam darbui užtikrinti parenkamos ir numatomos atsižvelgiant į darbų, vykdomų veikiančiuose elektros įrenginiuose kategorijas:

25.1. pirma kategorija. Darbai vykdomi ant įtampą turinčių srovinių dalių;

25.2. antra kategorija. Darbai vykdomi arti įtampą turinčių srovinių dalių;

25.3. trečia kategorija. Darbai vykdomi atjungus įrenginio įtampos šaltinį.

V SKYRIUS

ELEKTRIKO VEIKSMAI DARBO METU

26. Darbai, kai dirbant rankomis, įrankiais arba darbo priemonėmis liečiamos įtampą turinčios srovinės dalys priskiriami pirmos kategorijos darbams.

27. Prieš atliekant šiuos darbus, turi būti įvykdytos šios techninės priemonės:

27.1. jei galima atjungiamo visų elektros įrenginių srovinių dalių įtampa. Nesant galimybei, šios dalys uždengiamos apsauginiais aptvarais;

27.2. darbo vietos ribose paliekamos neatjungtos tik tos įtampą turinčios srovinės dalys, ant kurių bus dirbama. Šios dalys dirbančiojo atžvilgiu turi būti išdėstytos priešais dirbantįjį arba, išimtiniais atvejais, iš priekio ir iš vieno šono. Darbo vieta aptveriamas ir paženklinamas;

27.3. dirbantysis turi būti izoliuotas nuo žemės ir įžemintų konstrukcijų;

27.4. dirbant būtina naudotis nurodyme arba pavedime nurodytomis apsauginėmis priemonėmis;

27.5. dirbant turi būti naudojami tik nustatyta tvarka išbandyti ir patvirtinti elektromontavimo darbams skirti įrankiai su izoliuotomis rankenomis;

27.6. atliekant matavimus, leidžiama naudotis matavimo lazdomis, matavimo replėmis ir tam skirtais prietaisais;

27.7. naudojamų darbo priemonių ir įrankių darbinės dalies matmenys negali būti didesni už srovinės dalies, ant kurios bus dirbama, plotį, kad būtų išvengta trumpo sujungimo tarp skirtingą potencialą turinčių dalių.

28. Techninės priemonės vykdant darbus arti įtampą turinčių srovinių dalių:

28.1. Darbo metu turi būti užtikrinta, kad dirbantieji neprisiliestų prie greta esančių, įtampą turinčių srovinių dalių. Šiais atvejais turi būti parenkamos priemonės – izoliuojantys skydai, širmos, izoliaciniai gaubtai.

29. Techninės priemonės vykdant darbus atjungus įrenginį nuo įtampos šaltinių:

29.1. prieš pradėdant vykdyti darbus, atjungus įtampą, turi būti įvykdytos žemiau įvardintos techninės priemonės šiuo nuoseklumu:

29.1.1. įtampos šaltinio išjungimas;

29.1.2. įrenginio atjungimas;

29.1.3. komutacinio aparato valdymo elementų prirakinimas;

29.1.4. plakatų, draudžiančių įrengti įtampą, iškabinimas;

29.1.5. įtampos patikrinimas;

29.1.6. įžeminimas;

29.1.7. darbo vietos sutvarkymas (paruošimas darbui).

30. Draudžiantis įjungti įtampą plakatas „NEJUNGTI! ĮRENGINIUOSE DIRBAMA“ kabinamas ant elektros aparato, kuriuo išjungiama ir atjungiama įtampa, korpuso arba valdymo elementų. Kitais ženklais ir būdais paženklinami išjungimai ir atjungimai draudžiama.

31. Įtampa patikrinama specialiai tam skirtu išbandytu ir patikrintu įtampos indikatoriumi. Kitomis priemonėmis ir būdais tikrinti įtampą atjungtuose elektros įrenginiuose draudžiama.

32. Atjungtos elektros įrenginio srovinės dalys įžeminamos patikrintais žemikliais arba specialiai tam skirtais stacionariai įrengtais įtaisais.

33. Ant įžemintų elektros įrenginių iškabinamas plakatas „ĮŽEMINTA“.

34. Įžeminimas atliekamas šia tvarka:

34.1. kilnojamo žemiklio antgalis prijungiamas prie „žemės“;

34.2. kitas galas (galai), prieš tai patikrinus įtampos nebuvimą, prijungiamas prie įžeminimo įrenginio srovinių dalių;

34.3. dirbant iki 1000 V įrenginiuose, kai neįmanoma uždėti kilnojamų žemiklių, būtina iš visų darbo vietos pusių, iš kur gali būti paduota įtampa, uždėti intarpus arba širmas.

35. Darbo vietos aptvėrimas;

35.1. darbo vietos aptvėrimas;

35.2. darbo vietos ribų ir kitų pavojingų zonų paženklinimas darbų saugos įspėjančiais ženklais, leidimo plakatais arba plakatais „STOK! ĮTAMPA“;

36. Reikalavimai eksploatuojant elektros apšvietimo įrenginius:

36.1. draudžiama išsukinėti ir įsukinėti, keisti elektros lempas, neišjungus įtampos;

36.2. keičiant apšvietimo įrangą, laikytis projekto ar techninės dokumentacijos reikalavimų;

36.3. draudžiama naudoti elektros lempas, kurių galingumas viršija nurodytą šviestuvo instrukcijoje;

- 36.4. šviestuvų metaliniai korpusai turi būti įžeminti (įnulinti)
- 36.5. šviestuvų aptarnavimui iki 5 m. aukščio leidžiama naudoti išbandytas kopėčias. Tuo atveju privalo dirbti ne mažiau kaip 2 elektrikai.
37. Saugumo priemonės dirbant aukštyje:
- 37.1. dirbti ant kopėčių leidžiama patalpose, kurių aukštis ne didesnis kaip 5 m. Aukštesnėse patalpose leidžiama dirbti tik ant pastolių;
- 37.2. dirbant daugiau kaip 1 m aukštyje, būtina naudoti saugos diržą, kuris tvirtinamas prie stabilių konstrukcijų arba specialiai įrengto troso;
- 37.3. draudžiama dirbti stovint ant pakopos, kuri yra arčiau kaip 1 m nuo kilnojamų kopėčių viršutinio galo;
- 37.4. draudžiama pastatyti kopėčias didesniu kaip 75° kampu, nepritvirtinus jų viršutinės dalies;
- 37.5. draudžiama stovėti ant pakopų dviems žmonėms;
- 37.6. draudžiama dirbti ant pristatomų kopėčių, panaudojant kilnojamus elektrinius įrankius, dirbti smūginiais įrankiais, atlikti suvirinimo darbus. Tuo atveju naudoti pastolius, paklotus, stalelius;
- 37.7. draudžiama dirbti aukštyje, pasilipus ant įrengimų, dėžių, taip pat statyti ant jų kopėčias;
- 37.8. dirbant aukštyje, atidžiai žiūrėti, kad nenukristų įrankis ar medžiaga. Kai dirbama aukštyje, draudžiama vaikščioti pašaliniais asmenimis apačioje;
- 37.9. aptarnaujant taip pat remontuojant elektros įrenginius aukštyje, draudžiama naudoti metalines kopėčias.
38. Pavojingose ir labai pavojingose patalpose bei lauke leidžiama naudotis ne aukštesnės kaip 42 V kilnojamais šviestuvais. Kilnojamųjų šviestuvų iki 42 V įtampos įjungimo šakutės turi netikti įjungimui į aukštesnės įtampos tinklą.
39. Draudžiama dirbti su netvarkingais įrankiais. Dildžių, atsuktuvų rankenos turi būti nesuskilusios ir tvirtai įstatytos. Naudoti šiuos įrankius be rankenų draudžiama.
40. Elektrikui draudžiama patikėti ar užleisti darbo vietą, darbo priemones, pareigų vykdymą kitam asmeniui arba imtis darbų, nesusijusių su darbo užduoties vykdymu.
41. Jeigu elektrikas nors ir trumpam palieka darbo vietą, grįžęs privalo patikrinti ar nebuvo pažeistos apsaugos priemonės.

VI SKYRIUS

ELEKTRIKO VEIKSMAI AVARINIAIS ATVEJ AIS

42. Sutrikus darbo režimui, pažeidus įrengimus ar įvykus avarijai, elektrikas privalo savarankiškai ir nedelsdamas imtis priemonių normaliam darbui atstatyti, apie įvykį pranešti bibliotekos direktoriui arba direktoriaus pavaduotojui ūkio reikalams, imtis priemonių žmonių gelbėjimui. Esant pavojui, pasitraukti iš pavojingos zonos ir pašalinti kitus ten dirbančius. Iki tyrimo pradžios išsaugoti įvykio vietą tokią, kokia ji buvo avarijos metu, jei tai nekelia pavojaus žmonių gyvybei.
43. Kilus gaisrui, iškviesti ugniagesius tel. 112, pradėti gaisrą gesinti turimomis priemonėmis ir nedelsiant informuoti bibliotekos direktorių arba direktoriaus pavaduotoją ūkio reikalams apie gaisrą.
44. Darbuotojas privalo mokėti naudotis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis.

VII SKYRIUS

ELEKTRIKO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

45. Baigus darbą linijoje ar elektros įrenginyje, patikrinti ar nėra pamirštas koks nors įrankis ar medžiaga.
46. Įsitikinti, kad tuose ruožuose, kurie buvo išjungti, nėra žmonių, nes pasinaudoję išjungimu, darbus galėjo pradėti kiti asmenys.

47. Patikrinti ir įsitikinti, kad įtampos įjungimas niekam nekelia pavojaus, tik tada nuimti perspėjančius užrašus – plakatus ir įjungti įtampą.
48. Patikrinti ar nepalikti įjungti elektros prietaisai.
49. Uždengti, uždaryti paskirstymo spintų duris ir atviras elektros įrangos dalis.
50. Patikrinti ar nepalikti darbo vietoje gaisrą sukeltantys pavojai.
51. Sutvarkyti savo darbo vietą, pašalinti nereikalingas atliekas, šiukšles.
52. Padėti į nustatytą vietą elektrinius įrankius, prietaisus, apsaugines priemones, darbo drabužius.
54. Darbo metu pastebėtus trūkumus, apie saugos darbe pažeidimus pranešti progimnazijos direktoriui ar jo įgaliotam asmeniui.